

Ekonomická teorie politiky

Downsův model politické soutěže

- *An Economic Theory of Democracy (1957)*
- *Jak by vypadal politický systém, kdyby jeho součástí byli racionální politikové, snažící se získat maximum hlasů?*
- Anthony Downs do ekonomie zavedl ekonomickou teorii politiky založenou na předpokladu, že voliči se snaží maximalizovat užitek a politické strany se snaží získat maximum hlasů. (Do té doby např. Wicksell a Lindahl interpretují strany jen jako čistou reflexi preferencí své voličské základny)
- Maximalizace počtu hlasů je měřítkem politického chování.

Downs:

- Politické strany ... nemají **samy o sobě** zájem na vytváření efektivní alokace zdrojů ve společnosti; každá z nich (pouze) usiluje o své znovuzvolení maximalizací počtu hlasů, které je možné získat.
- Proto i kdyby vláda měla schopnost posunout společnost k paretovskému optimu, učinila by to pouze tehdy, byla-li by k tomu nucena konkurenčním tlakem ostatních stran...
- Klíčovým problémem se proto stává otázka, zda soutěž mezi stranami nutí vždy vládu k optimálnímu uspořádání – **podstatná je zde role středního voliče**

Ideologie

- Politické strany jsou skupiny jednotlivců, kteří sdílejí společnou ideologii a kteří usilují o úřad, aby z něj mohli těžit výhody (peníze, moc a postavení). Ideologie je všeobecnou představou o tom, jak by měl svět vypadat a jakým způsobem toho dosáhnout. Ve složitém a nejistém světě nemohou být voliči naprosto přesně informováni; je to příliš nákladné. **Ideologie znamená úsporu nákladů na informace.**

Motivace politických stran

- Maximalizace získaných hlasů, ulovení středního voliče (Downs) -> ale kvůli nedokonalé informovanosti se jeví jako možná perspektivnější uvažovat o problému v kontextu **modelů mnohostranného vyjednávání**
- Tato nejistota ohledně skutečnosti kdo je, resp. v daných volbách bude) středním voličem posiluje roli **zájmových skupin** a může vést k nadměrnému růstu veřejných výdajů, neboť politici mohou mít tendenci „nepropásnout“ středního voliče –uspokojovány jsou tak preference nejenom jeho.
- významný je zde i vliv volební účasti –racionální volič (viz dřívější učivo s J.Špalkem –proč voliči volí – minimax lítosti versus model očekávaného prospěchu)

Alternativní motivace

- Předpoklad maximalizace je možná příliš silný – co když jde stranám jen o získání většiny (i ta jim stačí k dosažení moci)
- Alternativní hypotézou (Hinich a Ordershook) může být, že systém není veden snahou politiků o maximalizaci počtu hlasů, ale snahou o maximalizaci plurality, tj. snahou o maximalizaci rozdílu mezi vlastním subjektem a nejbližším konkurentem.
- V situaci soupeření mnoha politických stran se snaha zvýšit vzdálenost mezi vlastním subjektem a ostatními kandidáty rovná snaze získat co nejvyšší popularitu. Z toho vyplývá, že politické úsilí a přesvědčování se koncentruje na konkrétní segmenty populace.